

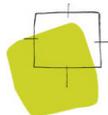
**Advies Natuurwaarden Het Holtien te
Eemster**

**Advies Natuurwaarden Het Holtien te
Eemster**

Inhoud

Rapport en bijlagen

12 november 2009
Projectnummer 268.23.50.00.00

Ideeën voor een plek

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	5
1.1	Aanleiding onderzoek	5
1.2	Soortenbescherming	5
1.3	Gebiedsbescherming	6
2	Inleiding	7
2.1	Procedure	7
2.2	Soortenbescherming	7
2.3	Gebiedsbescherming	9
3	Beschrijving van het plangebied en het voornemen	11
4	Natuurwaarden	17
4.1	Beschermde gebieden	17
4.2	Soortenonderzoek	19
4.2.1	Vaatplanten	20
4.2.2	Zoogdieren - vleermuizen	22
4.2.3	Zoogdieren - overige	25
4.2.4	Vogels	26
4.2.5	Amfibieën	28
4.2.6	Reptielen	29
4.2.7	Vissen	29
4.2.8	Dagvlinders	31
4.2.9	Libellen	32
4.2.10	Overige ongewervelde soorten	32
5	Conclusie	35
5.1	Gebiedsbescherming	35
5.2	Soortenbescherming	35
6	Bronnen	39
6.1	Veldbezoek	39
6.2	Media	40
6.3	Gegevens	40
6.4	Literatuur	40

Bijlagen

Samenvatting

1.1

Aanleiding onderzoek

Er bestaan plannen om de locatie van visvijver Het Holtien te Eemster in te richten als waterrijk landgoed met de mogelijkheid voor de realisatie van een woonhuis. In ruil voor de mogelijkheid tot het bouwen van een woning zal het gebied een landschappelijke en maatschappelijke kwaliteitsimpuls krijgen. In het kader van de Flora- en faunawet is een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezige natuurwaarden in het gebied. Tevens is gekeken naar de effecten op beschermde gebieden in de omgeving.

1.2

Soortenbescherming

Voor de in het kader van de Flora- en faunawet relevante soortengroepen is in tabel A aangegeven of er mogelijk verbodsovertredingen worden verwacht en welke vervolgstap er dient te worden genomen.

Tabel A. Verbodsovertredingen en vervolgstappen beschermde soorten Flora- en faunawet

Soortengroep	Verbodsovertreding van beschermde soorten in het plangebied	Vervolgstap
Vaatplanten	Gewone dotterbloem	Geen, hier geldt een vrijstelling voor
Vleermuizen	-	-
Overige zoogdieren	Egel, mol, aardmuis, dwergmuis, ree, vos, hermelijn, bunzing en wezel	Geen, hier geldt een vrijstelling voor
Vogels	Enkele vrij algemene broedvogels	Geen, indien bij de werkzaamheden rekening wordt gehouden met het broedseizoen
Amfibieën	Bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander	Geen, hier geldt een vrijstelling voor
Reptielen	-	-
Vissen	-	-
Dagvlinders	-	-
Libellen	-	-
Overige soorten	-	-

1.3

Gebiedsbescherming

Beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur liggen, gezien de aard en omvang van de ingrepen op een voldoende afstand van het plangebied, zodat geen negatieve effecten zijn te verwachten. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig.

De activiteit is op het punt van de gebiedsbescherming van de Ecologische Hoofdstructuur niet in strijd met het POP Drenthe.

De aanduiding van het plangebied en omliggend gebied als 'gebied van belang voor weidevogels en watervogels (ganzen, zwanen en steltlopers)' is een beleidsdoel in het kader van het Natuurbeheersplan en heeft geen verdere consequenties wat betreft gebiedsbescherming. Op deze punten is het aan het bevoegd gezag, om deze visie te bevestigen.

2.1

Procedure

Ten behoeve van de beoogde realisatie van een woning en de landschappelijke en maatschappelijke kwaliteitsimpuls op de locatie van visvijver Het Holtien te Eemster in de gemeente Westerveld, dient een bestemmingsplan te worden opgesteld. In dit kader is het conform artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) noodzakelijk een onderzoek uit te voeren naar de aanwezige natuurwaarden in het gebied (soortenbescherming en gebiedsbescherming). Voorliggende rapportage geeft dit onderzoek weer.

2.2

Soortenbescherming

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in ieder geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).

ZORGPLICHT

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12).

Beschermde zijn de inheemse zoogdieren (met uitzondering van huismuis, bruine rat en zwarte rat), alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en rivierkreeft, wijngaardslak en Bataafse stroommossel. Deze soorten zijn vermeld op lijsten die zijn gebaseerd op het Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol, bosmuis en

SOORTENBESCHERMING

veldmuis. Ook gelden ze niet voor huisspitsmuis als deze zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

BESCHERMINGSREGIMES

Op 23 februari 2005 is de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze AMvB deelt de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes in. In de 'Lijst van alle soorten beschermd onder de Flora- en faunawet' worden de soorten ingedeeld in tabellen (zie ook bijlage 10).

- Algemene soorten (in dit rapport aangegeven als 'soorten in tabel 1'). Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen vrijstelling voor de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet.
- Overige soorten (in dit rapport aangegeven als 'soorten in tabel 2'). Voor overige soorten en vogelsoorten geldt eveneens een vrijstelling bij ruimtelijke activiteiten, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten uit tabel 2 ontheffing worden aangevraagd.
- Strikt beschermde soorten. Bijlage 1-soorten van de AMvB 2004 en bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn (in dit rapport aangegeven als 'soorten in tabel 3').
Voor deze soorten geldt in principe geen vrijstelling. Voor verstoring van deze soorten en van vogels kan slechts onder bepaalde voorwaarden ontheffing worden verleend.

HABITAT

De Flora- en faunawet beschermt individuele exemplaren van een soort en vaste rust- en verblijfplaatsen van diersoorten. Voor een goede instandhouding van een diersoort is echter ook behoud van foerageergebied en migratieroutes nodig. Dat wordt in dit rapport ook mee gewogen.

Deze aspecten worden in de nieuwe inteme handleiding van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ook overwogen bij de besluitvorming over ontheffingverlening.

RODE LIJST

In dit rapport wordt tevens aandacht geschonken aan soorten van de Rode lijst. Hierop staan Nederlandse soorten die bijzondere aandacht nodig hebben. Deze soorten worden bedreigd, zijn zeldzaam of erg kwetsbaar of nemen sterk in aantal af (zie bijlage 9). De Rode lijsten zijn officieel door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld (Besluit van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna). Veel rode lijstsoorten (vooral planten) worden echter niet door de Flora- en faunawet beschermd en hebben daardoor geen duidelijke juridische status.

2.3

Gebiedsbescherming

Naast het soortenbeleid uit de Europese Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) moet op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit Ruimtelijke ordening (Bro) ook aandacht worden besteed aan beschermde natuurgebieden uit deze regelgeving. Dit is uitgewerkt in het Natura 2000-beleid. Natura 2000 is het netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie die worden beschermd op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De richtlijnen geven aan welke typen natuur en welke soorten precies moeten worden beschermd. De lidstaten wijzen daarvoor speciale beschermingszones aan. In het kader van de Vogelrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangewezen ter bescherming van vogelsoorten vermeld in bijlage I van deze richtlijn, van trekvogels op de Nederlandse Rode lijst en van hun habitatten. Deze aanwijzing is in Nederland nagenoeg voltooid. In het kader van de Habitatrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangemeld bij de Europese Commissie ter bescherming van leefgebieden vermeld in bijlage I en van planten- en diersoorten vermeld in bijlage II van deze richtlijn. Alle gebieden die zich kwalificeren voor aanmelding zijn op grond van de genoemde richtlijnen beschermd alsof ze al zijn aangewezen.

Onder de oude Natuurbeschermingswet 1967 vielen twee typen gebieden: nationale en beschermde natuurmonumenten en gebieden die de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft aangewezen ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen. Per 1 oktober 2005 vallen de Natura 2000-gebieden samen met de twee hiervoor staande typen gebieden onder de Natuurbeschermingswet 1998. Daar waar de beschermde natuurmonumenten samenvallen met een Natura 2000-gebied, verliest het gebied zijn status als beschermd natuurmonument. Voor ingrepen in of in de omgeving van een dergelijk gebied moet door middel van een vooroverleg tussen het bevoegd gezag en de initiatiefnemer worden ingeschat of er een kans is op een significant negatief effect. Wanneer geen wetenschappelijke zekerheid bestaat dat er geen significant negatief effect is, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Indien er mogelijk wel een negatief effect is, maar dit zeker niet significant is, moet een verslechterings- en verstoringstoets worden uitgevoerd. Voor beide toetsen moet de initiatiefnemer de gegevens aanleveren in de vorm van een Natuurbeschermingswetrapport. Het bevoegd gezag toetst deze rapportage op verzoek van de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag is bijna altijd het college van Gedeputeerde Staten van de provincie. In beginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als zekerheid is verkregen dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.

NATUURBESCHERMINGS-
WET

Voor alle gebieden geldt dat ruimtelijke ontwikkelingen worden getoetst aan de vigerende aanwijzingsbesluiten. Dit zijn vaak nog de aanwijzingen als Vogelrichtlijngebied, als beschermd natuurmonument of staatsnatuurmonument of de aanmelding en voorlopige aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. De instandhoudingsdoelstellingen zijn of worden opgenomen in de aanwijzingsbe-

sluiten en de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden. In het aanwijzingsbesluit en het beheerplan staat vanwege welke soorten en habitatten en om welke reden het gebied is of wordt aangewezen. Deze instandhoudingsdoelstellingen van een gebied mogen niet worden geschaad en in de toekomst aan te wijzen instandhoudingsdoelen mogen niet onmogelijk worden gemaakt.

De aanwijzingsbesluiten voor Natura 2000-gebieden zijn echter ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet voor alle gebieden klaar. In 2006 zijn 119 gebieden (eerste tranche en Waddentranche) voor aanwijzing in procedure gebracht. De conceptaanwijzingsprocedure voor een aantal van de resterende gebieden is eind 2008 gestart. Voorjaar 2009 zijn bovendien delen van de Noordzee in concept aangewezen. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft op 24 september 2009 de conceptaanwijzing van nog eens 11 Natura 2000-gebieden gestart. Het gaat om de gebieden Lauwersmeer, Bargerveen, Rottige Meenthe & Brandemeer, Stelkampsveld, Korenburgerveen, Binnenveld, Lingegebied & Diefdijk-Zuid, De Wilck, Biesbosch, Bunder- en Elslöerbos en Drentsche Aa-gebied.

De minister heeft op 19 februari 2008 de eerste drie en op 25 februari 2009 de volgende zeven gebieden definitief aangewezen. Uit de eerste tranche zijn de gebieden Voornes Duin, Duinen Goeree & Kwade Hoek en Voordelta en uit de Waddentranche zijn de gebieden Waddenzee, Duinen en Lage Land Texel, Duinen Vlieland, Duinen Terschelling, Duinen Ameland, Duinen Schiermonnikoog en Noordzeekustzone aangewezen. Op 10 september 2009 zijn ook de gebieden Witterveld, Engbertsdijkvenen, Arkemheen, Deurnsche Peel & Mariapeel en Grootte Peel aangewezen. Per 1 september 2009 is voor ruim 80 van de 168 gebieden een conceptbeheerplan beschikbaar. Voor alle gebieden zou de definitieve aanwijzing eind 2010 van kracht moeten zijn. Voorlopig wordt daarom, voor het overgrote deel van de gebieden, mede getoetst aan de bestaande gebiedsdocumenten of conceptaanwijzingsbesluiten.

ECOLOGISCHE HOOFD- STRUCTUUR

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) uit de Nota Ruimte (Regeringsbeslissing 2006) en het POP Drenthe geniet een vergelijkbare bescherming. Ingrepen bij deze gebieden worden door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, getoetst bij een ruimtelijke procedure. De Ecologische Hoofdstructuur mag niet worden aangetast. Aantasting wordt alleen verdedigbaar geacht als aantoonbaar is dat het project van groot openbaar belang is en er geen redelijk alternatief bestaat. Hier geldt het zogenaamde 'nee, tenzij'-principe. De aantasting moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd. Restschade moet worden gecompenseerd.

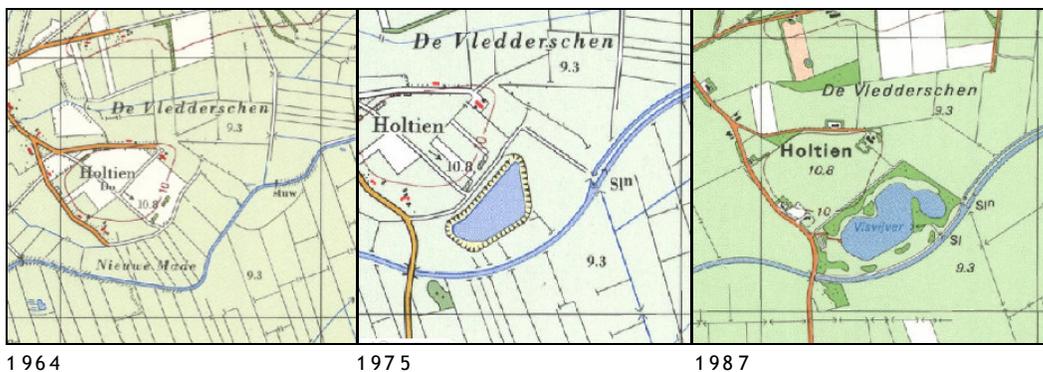
In juli 2007 is door het Rijk en de provincies het beleidskader Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS uitgegeven. Met dit beleidskader kan maatwerk worden geboden. In het beleidskader wordt onder andere een beoordelingskader gegeven (significantie) en wordt aangegeven dat ook externe werking een expliciet te beoordelen effect is.

Beschrijving van het plangebied en het voornemen

3

Op de kaart van 1903 ligt ten noorden van het plangebied een es (Holtien), met daaromheen heide en enkele huizen. Op meerdere atlaskaarten is te zien dat de huidige planlocatie tot circa 1965 een made (nat hooiland) is geweest. Ook is te zien dat de Dwingelerstroom nog sterk meanderend door het landschap liep. De kaart uit de periode van 1955 tot en met 1965 laat zien dat deze beek rechter is getrokken. De plas staat voor het eerst op kaart als zandwinput in 1975. Ook de parallel aan de Dwingelerstroom lopende agrarische afwateringssloot ligt er sinds 1975. In 1987 ligt het plangebied er als in de huidige situatie als groen omzoomde visvijver met natuurlijkere vormen (zie figuur 1).

HISTORIE

1964

1975

1987

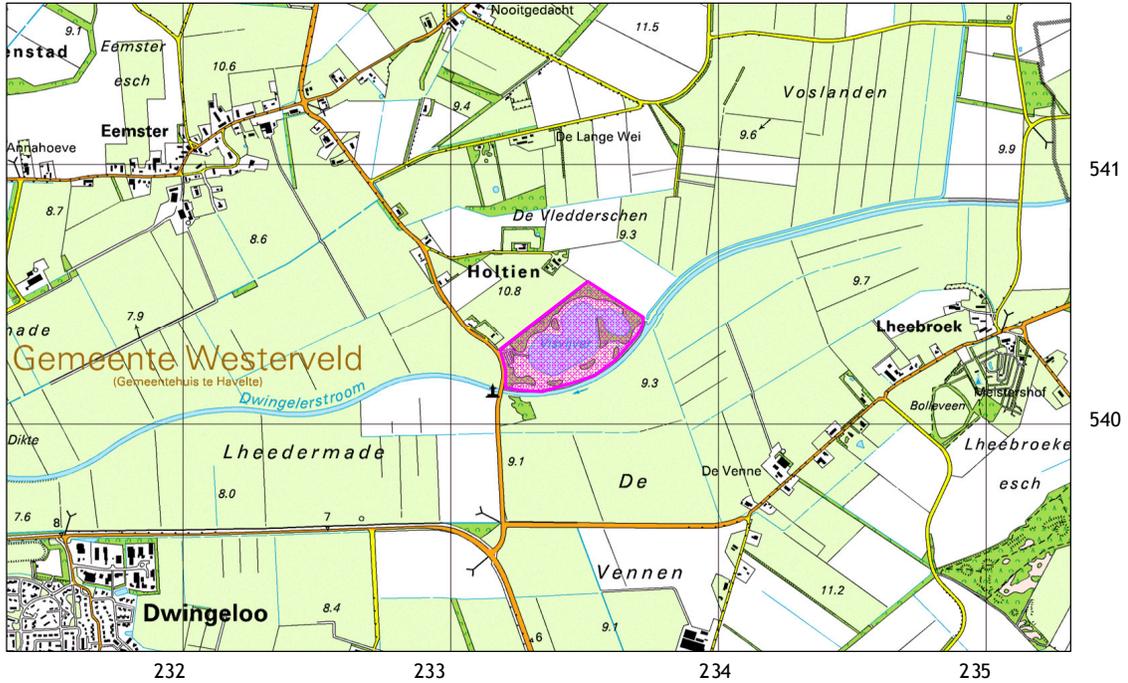
Figuur 1. Ontwikkeling plangebied over de jaren '64, '75 en '85 (bron: www.watwaswaar.nl)

Visvijver Het Holtien ligt ten zuidoosten van Eemster en ten noordoosten van Dwingeloo. Het plangebied (circa 14 ha) grenst aan de noord- en oostzijde aan agrarische percelen. Aan de zuidzijde van het plangebied ligt de Dwingelerstroom. Deze beek loopt richting het oosten over in de Beilerstroom. Aan de westzijde wordt het begrenst door de weg Holtien. Ten oosten van het plangebied bevindt zich een waterinlaat vanuit een deels parallel lopende agrarische afwateringssloot in de Dwingelerstroom. In de westelijke hoek ligt zich een ruime parkeerplaats.

HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied bestaat uit een visvijver (5,5 ha) met daaromheen grasland en bossingels. De gemiddelde diepte van de vijver bedraagt 3,5 m. De grootste diepte is 5,6 m. De taludhelling varieert van flauw in het paaigedeelte (meest oostelijke deel) tot steil in het grote deel van de vijver. De oevers zijn deels beschoeid (20% van totale oeverlengte). Het water wordt gevoed door regen-

en kwelwater. De visvijver is in eigendom van de gemeente Westerveld. Er zijn een aantal vissteigers en bankjes aanwezig. Naast hengelsport vindt geen andere vorm van recreatie plaats in de vijver (Bron: Sportvisserij Nederland, 2006). Figuur 2 geeft een overzicht van de ligging van het plangebied.

Figuur 2. Plangebied (roze), omliggend gebied en kilometerhokken (grijze lijnen)

Plangebied (Google Earth)

Overzicht visvijver Het Holtien in noordoostelijke richting

Esrand in noordoostelijke richting

Esrand in zuidwestelijke richting

Zuidwestzijde visvijver (in noordoostelijke richting)

De bodemsamenstelling en de grondwaterstand zijn voor veel planten- en diersoorten een bepalende factor voor het voorkomen in een gebied. Volgens de bodemkaart bestaat het merendeel van de bodem van het plangebied uit veraaarde bovengrond op diep veen (plaatselijk ijzerrijk). Aan de noordzijde bestaat de bodem uit sterk lemig fijn zand op (kei)leem.

De gemiddelde hoogste grondwatertrap in het plangebied is minder dan 40 cm. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt tussen de 80 cm en 120 cm. Aan de noordzijde van het plangebied bedraagt de gemiddeld laagste stand meer dan 120 cm.

Het plangebied bevindt zich grotendeels in een kwelgebied (Bron: Provincie Drenthe, Kaart 'Meetnet grondwaterkwaliteit, 1991). Het water van de visvijver wordt zowel door kwelwater als door regenwater gevoed. De kwel is niet zodanig aanzienlijk dat dit in de vegetatie en verdere natuurwaarden tot uitdrukking komt.

BODEM EN WATER

PLANNEN

Het voornemen bestaat om de locatie te herinrichten tot waterrijk landgoed, met de mogelijkheid voor het realiseren van een woning. Deze woning (250 m²) zal aan de noordzijde van de visvijver worden gebouwd en zal een voorbeeld worden van een volledig zelfvoorzienend huis door toepassing van duurzame energie en duurzaam materiaalgebruik.

In ruil voor de mogelijkheid om deze woning te bouwen, voorziet het initiatief de locatie van een kwaliteitsimpuls van landschappelijke en maatschappelijke aspecten. Zo zullen er door diverse aanpassingen de natuurwaarden worden opgewaarderd en de recreatieve potenties benut. In het navolgende zijn de uitgangspunten per thema samengevat (Bron: Adviesnota Gemeente Westerveld, januari 2009);

Verbetering van de landschappelijke inpassing van de visvijver

- herstel van de relatie met de es aan noordwestzijde;
- herstel beekdallandschap evenwijdig aan de Dwingelerstroom;
- kappen overtollige bosschages en handhaven van oudere eiken;
- aanleggen brink (nieuwe woning met bijgebouw(en), erf en tuin (5.000 m²)).

Natuurontwikkeling op en rond de visvijver

- aanleggen van circa 4 ha rietvelden;
- verbeteren waterkwaliteit;
- vergroten natuurwaarde van flora en fauna (onder andere brede oeverzones met plasdras situaties¹).

Verbetering van de recreatieve waarde van de visvijver

- nieuwe picknicktafels en aanleg ligweide;
- een gevarieerd en halfverhard wandelpad en vlonderpad. Een uitlooplek voor inwoners uit de regio; en passerende toeristen;
- nieuwe vissteigers, Het Holtien blijft een visvijver.

Realisatie waterberging;

- realiseren van 60.000 m³ tot 75.000 m³ waterberging;
- realiseren van de vispasseerbaarheid van de stuw(en);
- geleidelijk inlaten water door een lange drempel (zodoende wordt vegetatie niet weggespoeld en wordt fauna niet overvallen door stijgend water);
- waterberging koppelen aan de Dwingelderstroom met schoon water, overbrugging nevenstroom met relatief voedselrijk water.

Deze aanpassingen resulteren in de schets van de toekomstige situatie in figuur 3. Het project wordt aangeduid als een pilotproject voor de herontwikkeling van voormalige zandwinlocaties.

¹ Sportvisserij Nederland, Rapport Visserijkundig Onderzoek Visvijver Holtien te Dwingeloo, in opdracht van Hengelsportvereniging Dwingeloo e.o. Bilthoven, 2006.

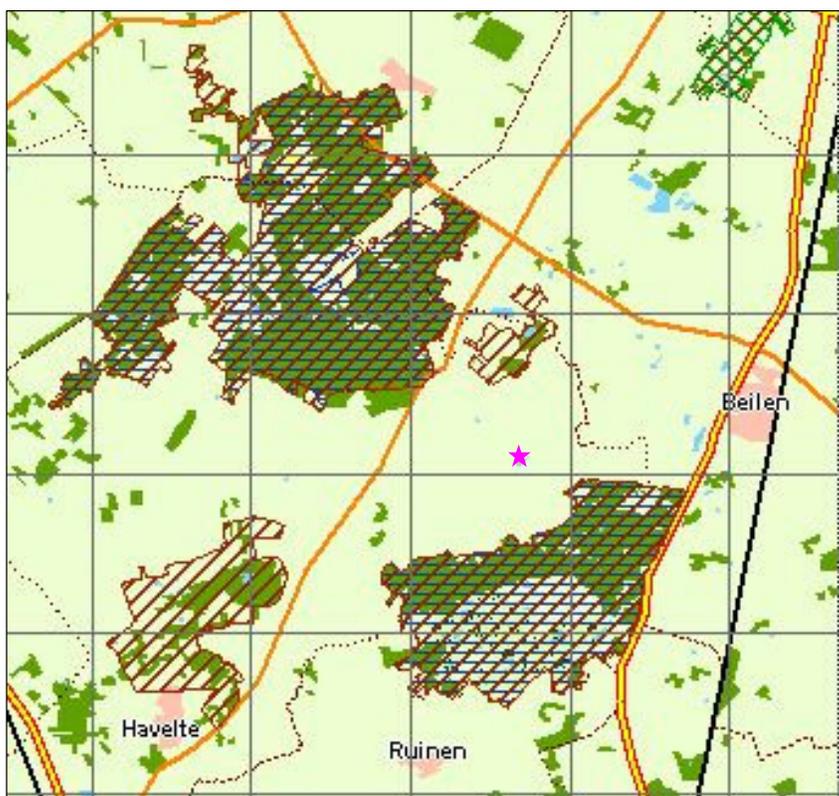
Figuur 3. Schets toekomstige invulling plangebied

4.1

Beschermde gebieden

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een gebied dat beschermd is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde gebied hieruit is het Dwingelderveld in zuidelijke richting op ruim 1,5 km afstand. In de omgeving liggen meer beschermde gebieden; ten noorden ligt het Leggel-derveld op ruim 2,5 km afstand, in noordwestelijke richting ligt het Drents-Friese Wold op 4 km afstand, Havelte-Oost ligt in zuidwestelijke richting op 7,5 km afstand en het Witterveld bevindt zich ten noordoosten op 13 km afstand (zie figuur 4).

INVENTARISATIE

Figuur 4. Gebieden uit de Natuurbeschermingswet in omgeving plangebied (roze asterisk) in raster van uurhokken van 5x5 km (Bron: Het Natuurloket)

Gebieden binnen de Ecologische Hoofdstructuur komen voor het overgrote deel overeen met de gebieden uit de Natuurbeschermingswet. In aanvulling hierop

liggen in zuidwestelijke richting op ruim 4,5 km afstand twee loofbosjes die tot de Ecologische Hoofdstructuur behoren.

Het plangebied en het omliggende gebied zijn in het Provinciaal Omgevingsplan II aangemerkt als 'gebied van belang voor weidevogels' en 'gebied met waarden voor ganzen, zwanen en steltlopers' evenals 'gebied met botanische waarden voor sloten' (zie figuur 5).

Figuur 5. Ecologische structuren in en rond plangebied (bron: www.drenthe.info/kaarten/website/popii/kaart7/kaart.html)

EFFECTEN Beschermde gebieden liggen op ruime afstand van het plangebied en zijn hiervan gescheiden door agrarische gronden, bebouwing en infrastructuur. Gezien de aard van de ingrepen zijn geen negatieve effecten te verwachten. Een aanpassing van de waterhuishouding in Het Holtien zal zeer beperkt bijdragen aan het herstel en/of aan de uitbreiding van de natte habitats in de beschermde gebieden. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Dit kan in het kader van de oriëntatiefase worden bevestigd door deze rapportage voor te leggen aan vertegenwoordigers van het bevoegd gezag.

De activiteit zal op het punt van de gebiedsbescherming van de Ecologische Hoofdstructuur door het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe waarschijnlijk worden beoordeeld als niet in strijd met het POP II Drenthe (2004). Dit kan in een vooroverleg worden bevestigd door deze rapportage voor te leggen aan vertegenwoordigers van het bevoegd gezag.

De aanduiding als belangrijk gebied voor weidevogels en belangrijk gebied voor watervogels (ganzen, zwanen en steltlopers) heeft geen consequenties wat betreft gebiedsbescherming. Het stelt als beleidsdoel dat het omliggende ge-

bied van belang is voor weidevogels en watervogels, maar heeft verder geen planologische bescherming. In 4.2.4 wordt hier dieper op ingegaan.

4.2

Soortenonderzoek

Het plangebied ligt in het kilometerhok² 233-540 en in uurhok² 17-23. Figuur 1 geeft een overzicht van het plangebied en de omliggende kilometerhokken.

LIGGING

Voor het soortenonderzoek zijn gegevens gebruikt van Het Natuurloket³ (Tabel B) en de provincie Drenthe. Daarnaast zijn voor het uurhok waarnemingen verzameld uit de landelijke en provinciale soortenatlassen voor zoogdieren, vleermuizen en broedvogels.

BESTAANDE INFORMATIE

De verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen zijn (tevens) afkomstig uit het Waarnemingenoverzicht 2007 van Stichting RAVON. De verspreidingsgegevens van dagvlinders en libellen zijn (tevens) afkomstig uit het Waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, libellen en sprinkhanen' van EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Voor specifieke gegevens van de voorkomende vissoorten in de betreffende visvijver is het visserijkundige rapport van Sportvisserij Nederland (2006) gebruikt. Tot slot is de website www.waarneming.nl, geraadpleegd. Op deze website worden waarnemingen getoond die voornamelijk door vrijwilligers zijn verzameld. Genoemde website wordt bij de soortenbespreking alleen genoemd indien de waarnemingen een toegevoegde waarde hebben.

Enkele verspreidingsgegevens van de hiervoor genoemde bronnen berusten voor een deel op dezelfde waarnemingen. Het verschil tussen deze bronnen ligt in de schaal van weergave en de waarnemingsperiode. De gebruikte gegevens zijn opgenomen in de bijlagen.

De gegevens die staan geregistreerd per kilometerhok of per uurhok zijn niet rechtstreeks tot het te onderzoeken plangebied te herleiden. Voor de interpretatie van deze gegevens is ecologische veldkennis noodzakelijk.

² Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1 km bij 1 km. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling voor het tekenen van de topografische kaarten van Nederland. Een uurhok is een gebied van 5 km bij 5 km gebaseerd op diezelfde verdeling.

³ Het Natuurloket is een onafhankelijke informatiemakelaar die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de databanken van talloze organisaties, verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF). Het Natuurloket bezit zelf geen gegevens. Het Natuurloket is een initiatief van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de organisaties binnen de VOFF (www.natuurloket.nl).

Tabel B. Opgave van Het Natuurloket (d.d. 15 juli 2009)

Rapportage voor kilometerhok X:223 / Y:540								
Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						niet	-	1975-1990
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen					2	slecht	0%	1992-2007
Zoogdieren	2					slecht	51-100%	1997-2007
Broedvogels			43		7	goed	0%	1996-2007
Watervogels						redelijk	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	1					slecht		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						niet		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						redelijk		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Legenda

- FF1 = Flora- en faunawet tabel 1 (vrijstelling)
- FF23 = Flora- en faunawet tabel 2 + 3 (streng beschermd)
- Hrl = Habitatrichtlijn (alleen bijlage 2 en 4)
- RL = Rode Lijst

Volledigheid:

Hiermee wordt aangegeven of op basis van de gebrachte bezoeken een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortengroep.

Detail: Met dit percentage wordt aangegeven welk aandeel van alle van dit kilometerhok beschikbare gegevens van rode lijstsoorten en wettelijk beschermde soorten er ook informatie op detailniveau (ten minste op 100 m nauwkeurig) beschikbaar is.

Actualiteit: per groep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen

Donker grijsint: veld is niet van toepassing

VELDWERK

Het plangebied is half juli 2009 bezocht om een indruk te krijgen van het plangebied, de omgeving en de voorkomende flora en fauna (zie paragraaf 6.1).

Met behulp van de kennis over leefgebieden van soorten, de indruk die van het plangebied is verkregen en de beschikbare gegevens is voor het merendeel van de soortengroepen een compleet beeld ontstaan over het voorkomen van de soorten in het gebied. Voor de soortengroepen vleermuizen (zie 4.2.2), amfibieën (4.2.5) en vissen (4.2.6) is aanvullend onderzoek uitgevoerd om een voldoende beeld te krijgen.

4.2.1

V a a t p l a n t e n

GEGEVENS

Volgens de opgave van Het Natuurloket is het betreffende kilometerhok in de periode 1975 tot en met 1990 niet onderzocht op het voorkomen van vaatplanten. Gedetailleerde soortengegevens zijn bij de provincie opgevraagd. Gezien

de aard van het gebied geeft het veldbezoek in combinatie met deze gegevens voldoende beeld voor dit onderzoek.

Volgens de provinciale gegevens zijn er vier rode lijstsoorten en één tabel 1-soort binnen het betreffende kilometerhok waargenomen (zie bijlage 1). De tabel 1-soort betreft gewone dotterbloem. Deze prefereert zonnige tot halfbeschaduwde plaatsen op natte, matig voedselrijke tot voedselrijke grond. Het is een indicatorsoort voor kwellocaties. De waarneming dateert na 1995. Het plangebied is gezien de kwelsituatie en de matige voedselrijkdom nog steeds geschikt voor gewone dotterbloem en zal dit ook na de ingrepen nog zijn.

INVENTARISATIE

De waargenomen rode lijstsoorten zijn bleekgele hennepnetel, brede waterpest, moerasbasterdwederik en noordse zegge. De waarnemingen hiervan zijn afkomstig uit 1990. Bleekgele hennepnetel is een akkersoort die met name op zure voedselarme zandgrond wordt aangetroffen (oude essen). Brede waterpest komt voor in diepe sloten met helder, niet te voedselrijk water (wijst vaak op kwel).

Waterpest (precieze soort onbekend) is in 2006 aangetroffen in de visvijver, evenals hoornbladsoorten, fonteinkruiden en gele plomp (Sportvisserij Nederland, 2006).

De hoogste dichtheid van moerasbasterdwederik is te vinden in stroomgebieden (onder andere ook Oude Vaart). Deze soort houdt van permanent natte, iets verrijkte vennen en wordt vooral gevonden in de slootkanten. Noordse zegge is een kenmerkende soort van Drentse stroomdalen en groeit vooral op natte graslanden. De precieze vindplaatsen zijn niet bekend. Gezien de aard en droge omstandigheden van het plangebied, zullen deze soorten eerder in de vochtige oevers van de Dwingelerstroom of andere watergangen hun standplaats hebben.

De bossingels in het plangebied bestaan voornamelijk uit zomereiken met hier en daar beuk en ruwe berk. Uit de atlaskaarten blijkt dat het vrij jonge bomen betreft (hooguit 35 jaar). De beperkte ondergroei bestaat uit grote brandnetel, fluitenkruid en bramensoorten. In het schrale grasland groeit smalle weegbree, gewone witbol, kleefkruid en geel nagelkruid. Langs de oevers staat zwarte els, grauwe wilg en gewoon wilgenroosje. Het merendeel van de oever is begroeid met een brede rietkraag. Op de verruigde delen van het grasland staat grote brandnetel, pitrus, rietgras en verschillende zuringsoorten. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten of soorten van de Rode Lijst waargenomen.

Slalle weegbree

Gewone dotterbloem

Pitrus

EFFECTEN Voor de tabel 1-soort gewone dotterbloem geldt een vrijstelling in geval van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. De geplande werkzaamheden hebben geen effect op gunstige staat van instandhouding. Met de toekomstige inrichting zal, door aanleg van ondermeer plasdrasoevers, juist meer geschikt biotoop voor diverse oever- en waterplanten worden gecreëerd. Gezien de jonge leeftijd van het opgaand groen is er vanuit ecologisch oogpunt geen bezwaar om delen van de singel te kappen om zichtlijnen vrij te maken. Het is wel van belang dat met merendeel overblijft als nest- of rustlocatie voor diverse vogelsoorten.

4.2.2

Zoogdieren - vleermuizen

GEGEVENS Volgens de gegevens van Het Natuurloket is het kilometerhok in de periode 1997 tot en met 2007 matig onderzocht op het voorkomen van zoogdieren. Voor het onderzoek met betrekking tot vleermuizen is de landelijke vleermuisatlas geraadpleegd. De landelijke atlas heeft de verspreiding van vleermuissoorten in de periode van 1985 tot 1994 in kaart gebracht op basis van uurhokken. De gegevens zijn vrij recent en volledig, maar deels erg globaal. Er is aanvullend onderzoek naar de voorkomende soorten en gebiedsfuncties verricht.

INVENTARISATIE Volgens de landelijke atlas komen in het betreffende uurhok vijf soorten voor (zie bijlage 2). Alle vleermuizen staan in tabel 3 van de AMvB en in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en vallen hiermee in het zwaarste beschermingsregime. In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig die mogelijk verblijfplaatsen bieden voor gebouwbewonende soorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Tijdens het verkennende veldbezoek is door het omvangrijke oppervlakte van het plangebied globaal gekeken naar bomen met geschikte holtes voor boombewonende soorten als ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Deze zijn naar verwachting niet aanwezig door de vrij jonge leeftijd van de loofbomen. Het plangebied is door de aanwezigheid van diverse biotopen (water, bos, grasland) zeer aantrekkelijk voor diverse soorten vleermuizen.

Om de voorkomende soorten en functies van het plangebied als foerageergebied en vliegroutes in kaart te brengen, zijn twee avondinventarisaties uitgevoerd. De methodiek van het uitgevoerde onderzoek en de weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken is beschreven in paragraaf 6.1. De bevindingen van het vleermuizenonderzoek worden in het navolgende beschreven.

13 augustus 2009

Tijdens het eerste bezoek op 13 augustus 2009, zijn vijf soorten vleermuizen waargenomen, namelijk gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*). De eerste vleermuis werd om 21.42 uur (34 minuten na zonsondergang) waargenomen boven het wateroppervlak aan de westzijde van de vijver. Dit betrof een exemplaar van de soort rosse vleermuis. Er zijn hooguit vier exemplaren van deze soort circa drie kwartier foeragerend binnen het plangebied aanwezig geweest.

Gewone dwergvleermuis is voor het eerst om 22.00 uur (52 minuten na zonsondergang) gehoord. Tot aan het einde van het avondbezoek heeft deze soort rond het opgaand groen aan noord- en zuidzijde van de visvijver gefoerageerd. Er zijn hooguit twee exemplaren waargenomen, waarvan ten minste één exemplaar ook sociale geluiden voortgebracht heeft.

Ruige dwergvleermuis heeft vanaf 22.05 uur (57 minuten na zonsondergang) tot aan einde van het bezoek in de noordhoek en boven het grasland aan de zuidzijde van de vijver gefoerageerd.

Er is éénmaal een laatvlieger gehoord om 21.58 uur (50 minuten na zonsondergang). Deze heeft zeer korte tijd boven het grasland aan de zuidzijde gefoerageerd.

Circa zes watervleermuizen zijn vanaf 22.24 uur (ruim een uur na zonsondergang) tot aan het einde van het onderzoek foeragerend boven het wateroppervlak waargenomen.

28 oktober 2009

Gedurende dit bezoek zijn vier soorten vleermuizen gehoord. Drie hiervan zijn ook tijdens de eerste inventarisatie gehoord, namelijk gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis. Deze avond is daarnaast ook meervleermuis gehoord (*Myotis dasycneme*).

De eerste waargenomen soort was wederom een rosse vleermuis (10 minuten na zonsondergang). Dit exemplaar is aan de zuidzijde van de visvijver, vliegend vanuit noordoostelijke richting waargenomen. Exemplaren van deze soort waren ruim drie kwartier zeer actief aan het foerageren aan de zuidzijde van de vijver en in de oostelijke hoek van het plangebied. Hier zijn in elk geval zes (mogelijk meer) exemplaren boven de Dwingelerstroom en omringende graslanden waargenomen. Ook is een individu vroeg in de avond boven het water aan de noordzijde waargenomen.

Ruige dwergvleermuis (circa zes individuen) is voor het eerst om 17.28 uur gehoord (17 minuten na zonsondergang). Deze soort foerageerde voornamelijk

aan de zuidzijde van het plangebied en boven de boomkruinen in de oostelijke hoek.

Gewone dwergvleermuis is voor eerst om 17.42 uur (31 minuten na zonsondergang) aan de zuidzijde van de vijver waargenomen. Deze soort leek zich vooral in de oostelijke hoek en rond de bosschages aan de zuidzijde te concentreren. Naar schatting waren er op deze locaties circa zeven individuen aanwezig. Aan de noordzijde foerageerden hooguit twee exemplaren van deze soort boven de parkeerplaats en langs de houtsingel. Vanaf 19.15 uur zijn sociale geluiden van gewone dwergvleermuis boven de parkeerplaats gehoord.

Om 18.07 uur is er éénmaal een exemplaar van meervleermuis boven het wateroppervlak aan de zuidzijde van de vijver gehoord.

INTERPRETATIE WAARNEMINGEN

Voor de waargenomen gebouwbewoners gewone dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis zijn geen mogelijkheden binnen het plangebied aanwezig. Daarbij zijn de eerste waarnemingen van deze soorten relatief laat. Gewone dwergvleermuis vliegt relatief vroeg uit; 5 tot 20 minuten na zonsondergang, laatvlieger 20 tot 30 minuten en meervleermuis 30 tot 45 minuten. De verblijfplaatsen van deze soorten zullen zich op behoorlijke afstand ten opzichte van het plangebied bevinden.

De sociale geluiden van gewone dwergvleermuis die zowel in het eerste als in het tweede bezoek zijn gehoord, duiden op een mannetje dat actief vrouwtjes aan het lokken is. Het zal gaan om een mannetje dat een boerderij in de buurt als verblijfplaats heeft en zijn kansen op een harem in de wat ruimere omgeving beproeft.

Wat betreft de typische boombewoners watervleermuis en rosse vleermuis, kan worden gesteld dat deze geen verblijfplaatsen in het plangebied hebben. Naast het feit dat er geen geschikte mogelijkheden zijn aangetroffen, zijn de eerste waarnemingen van beide soorten relatief gezien laat om binnen het plangebied een verblijfplaats te hebben. Watervleermuis vliegt tussen de 30 en 60 minuten na zonsondergang uit en keert een uur voor zonsopgang weer terug. Hierbij worden vaste vliegroutes tussen verblijfplaatsen en jachtgebied gebruikt, welke 2 km tot 5 km uit elkaar liggen. Rosse vleermuis vliegt vroeg uit, soms al voor zonsondergang. De duur van jachtvlucht bedraagt minstens 1 tot 1,5 uur en het jachtgebied ligt tot op 6 km afstand van de verblijfplaats.

Er kan worden gesteld dat het plangebied belangrijk foerageergebied is voor diverse soorten vleermuizen. Door aanwezigheid van diverse biotopen (water, bos, grasland) kunnen meerdere soorten op de voor hun specifieke manier hier jagen. Vooral boven de boomkruinen in de meest oostelijke hoek was een concentratie van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis aanwezig. Ook rond de bosschages op de zuidelijke oever werd door deze soorten druk gejaagd. Rosse vleermuis foerageerde vooral boven de Dwingelerstroom. Een enkele vleermuis foerageerde langs de noordelijke houtsingel.

Er zijn geen significante vliegroutes vastgesteld. De waarneming van meervleermuis is zowel qua locatie als qua tijd van het jaar opmerkelijk. Het is een soort van grote open wateren zoals de Friese meren. Vrouwtjes van de soort

vertrekken vanaf half augustus naar winterverblijfplaatsen in Limburg, de Hartz of de Eifel en mannetjes hebben verblijfplaatsen in hun zomerjachtgebied in Friesland. De Dwingelderstroom in Drenthe komt daarbij niet als voor de hand liggende trekroute in beeld.

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig in het plangebied. Het is daarentegen wel belangrijk foerageergebied voor diverse soorten te noemen. De geplande ontwikkelingen zullen deze functie niet bedreigen. Er zal slechts een beperkt deel van het opgaand groen worden uitgedund, dan wel worden gekapt. Door aanleg van plasdrasoevers zal het plangebied naar verwachting nog interessanter worden als jachtgebied, door uitbreiding van de aanwezige biotoopsoorten. Het verdient wel aanbeveling in het vliegseizoen zeer terughoudend te zijn met verlichting rond de nieuwbouw.

EFFECTEN

4.2.3

Zoogdieren - overige

Het kilometerhok is volgens de gegevens van Het Natuurloket in de periode van 1997 tot en met 2007 matig onderzocht op het voorkomen van zoogdieren. De gegevens zijn afkomstig uit de landelijke zoogdierenatlas. Deze atlas heeft de verspreiding van zoogdieren in de periode van 1970 tot 1988 in kaart gebracht op basis van uurhokken. Deze gegevens zijn globaal en redelijk verouderd. De bekende gegevens geven, gezien de ligging en inrichting van het plangebied, in combinatie met het veldbezoek toch een voldoende beeld voor deze soortengroep.

GEGEVENS

De landelijke atlas geeft 15 soorten, waarvan 12 tabel 1-soorten (zie bijlage 3). De overige drie soorten hebben geen beschermingsstatus.

INVENTARISATIE

Het plangebied biedt geschikt leefgebied voor de tabel 1-soorten egel, mol, aardmuis, bosmuis, dwergmuis en veldmuis. Reeën kunnen vanuit de omliggende akkers en weidegebied mogelijk ook op de graslanden in het plangebied grazen. Daarnaast kan het plangebied deel uitmaken van het jachtgebied van vos, hermelijn, bunzing en wezel.

Aanwezigheid van eekhoorn is onwaarschijnlijk. Op grond van de geïsoleerde ligging van het plangebied en de zeer beperkte aanwezigheid aan voedselbomen (onder andere beuk) voor eekhoorn is de kans zeer klein dat deze hier voorkomt. Er zijn daarbij geen voedselresten aangetroffen. De soort zal in de grotere natuurgebieden met gemengd bos in de omgeving voorkomen (Drents-Friese Wold en Dwingelderveld).

Bosmuis

Egel

Veldmuis

EFFECTEN Bij het uitvoeren van de werkzaamheden zullen terreindelen worden vergraven en zal vegetatie worden verwijderd. Daardoor kunnen verblijfplaatsen van mol, egel, gewone bosspitsmuis, dwergspitsmuis, huisspitsmuis, veldmuis en bosmuis worden vernietigd en verstoord. Hierbij kunnen enkele exemplaren worden gedood. De voorgenoemde soorten zoogdieren (met uitzondering van eekhoorn) zijn algemeen voorkomende soorten uit tabel 1, waarbij de ontwikkelingen geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol, bosmuis en veldmuis. Ook gelden ze niet voor huisspitsmuis als deze zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

4.2.4

Vogels

GEGEVENS Volgens Het Natuurloket is het kilometerhok in de periode van 1996 tot en met 2007 goed onderzocht op het voorkomen van broedvogels en redelijk onderzocht op watervogels in de winterseizoenen '96/97 tot en met '06/07. Gezien de aard van de ontwikkelingen en inrichting van het plangebied, hebben deze gegevens geen toegevoegde waarde voor het onderzoek en zijn daarom niet opgevraagd. De gebruikte verspreidingsgegevens van broedvogels zijn afkomstig uit de Atlas van de Nederlandse broedvogels. De gegevens voor deze atlas zijn verzameld in de periode van 1998 tot en met 2000 en worden op uurhokniveau weergegeven. Deze gegevens zijn redelijk recent en volledig, maar erg globaal. Gezien de terreinomstandigheden geven de bekende gegevens, in combinatie met het veldbezoek, een voldoende beeld van de soortengroep vogels.

INVENTARISATIE De Atlas van de Nederlandse broedvogels vermeldt in het betreffende uurhok 80 soorten, waaronder 22 soorten van de Rode lijst (zie bijlage 4). Dit betreft zowel soorten van bosrijke als van agrarische gebieden.

Volgens de website www.waarneming.nl zijn in het plangebied veel watervogels waargenomen, waaronder dodaar, watersnip, grote zaagbek en wintertaling. Opvallend zijn waarnemingen van ijsvogel (in oktober 2007, september/december 2008) en grote zilverreiger (januari, maart, september en oktober 2008). Dit duidt aan dat ten minste in die perioden de visvijver van voldoende kwaliteit (helder, met uitkijkposten en met vis van meerdere jaar-

klassen) was voor zowel ijsvogel als grote zilverreiger om de visvijver als foerageergebied te gebruiken.

Daarnaast wordt in het visserijkundig onderzoek geschreven dat aalscholvers regelmatig de visvijver bezoeken en zelfs een behoorlijk effect op de visstand hebben (Sportvisserij Nederland, 2006).

Algemene vogelsoorten kunnen in de bomen en struwelen hun broedplaatsen hebben. Hierbij valt te denken aan ekster, merel, tjiftjaf en roodborst.

Tijdens het veldbezoek is in de vijver meerkoet en fuut (met jongen) waargenomen. In het grasland foerageerde een groep van circa 50 huismussen. Er zijn geen jaarrond beschermde nesten (onder andere van roofvogels en spechten) geconstateerd.

Weide- en watervogels

Delen van het plangebied, samen met de directe omgeving, zijn aangemerkt als gebied die van belang zijn voor weidevogels en voor ganzen, zwanen en steltlopers. Deze aanduiding is achterhaald en is waarschijnlijk afkomstig uit de periode net na de zandwinactiviteiten, wanneer nog geen opgaand groen aanwezig was en de vegetatie nog geen verruigd karakter had.

In de huidige situatie is het plangebied niet geschikt voor weidevogels door de verruigde vegetatie en vervilte bodem. Daarbij bieden de aanwezige groenstruwelen, ook voor ganzen, zwanen en steltlopers, dreiging waar vanuit predatoren toe kunnen slaan. Daarbij zullen weidevogels het voedselrijkere gras op de omliggende weiden rondom het plangebied prefereren. Het plangebied is door de steile oevers en het diepe water voor steltlopers ongeschikt.

Overwinterende vogels

De opgaande begroeiing in het plangebied is 's winters interessant voor foeragerende vogels als vink, mezensoorten en kramsvogel die in de begroeiing vruchten, zaden of insecten eten.

Meerkoet

Grote zaagbek

Koolmees

Aangezien vogels onder andere in het opgaand groen en de rietkragen tot broeden komen, dient tijdens de werkzaamheden rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Alle vogels (uitgezonderd exoten) zijn in het broedseizoen beschermd. Het plangebied is niet direct van belang voor de genoteerde rode lijstsoorten. Men kan er in dit plangebied van uitgaan dat er geen verbodsbepalingen worden overtreden, als buiten het broedseizoen wordt gewerkt of als voor het broedseizoen wordt begonnen en de werkzaamheden continu voortduren. Bij de tweede optie zullen buiten het broedseizoen de

EFFECTEN

beoogde te kappen en/of uit te dunnen delen van het opgaand groen moeten zijn verwijderd en activiteiten aan de te vergraven oevers moeten zijn uitgevoerd. Als de werkzaamheden voor het broedseizoen worden gestart en continu voortduren, zullen broedvogels een rustiger broedplaats (op enige afstand) zoeken en niet door de werkzaamheden worden gestoord. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli duurt.

Aangezien de aanduiding als belangrijk gebied voor weidevogels en voor ganzen, zwanen en steltlopers een beleidsdoel in het kader van het Natuurbeheerplan is, heeft dit verder geen juridische consequenties.

4.2.5

A m f i b i e ë n

GEGEVENS Volgens Het Natuurloket is het betreffende kilometerhok in de periode van 1992 tot en met 2007 slecht onderzocht op het voorkomen van amfibieën. De gegevens zijn afkomstig van Waarnemingenoverzicht 2006 van de Stichting RAVON. Hierin wordt de verspreiding van amfibieën in de periode van 1997 tot en met 2006 weergegeven op basis van uurhokken. De gegevens zijn vrij recent, maar zijn deels onvolledig en erg globaal. Tevens zijn provinciale gegevens uit de periode van 1980 tot en met 2007 van het betreffende kilometerhok gebruikt, welke vrij volledig en gedetailleerd zijn. Er is aanvullend onderzoek verricht, waardoor een voldoende compleet beeld van deze soortengroep is ontstaan.

INVENTARISATIE Het Natuurloket rapporteert in het kilometerhok één tabel 1-soort. Aangezien zowel de provinciale gegevens als het waarnemingenverslag een waarneming van groenekikkercomplex noemt, zal dit gezien het biotoop bastaardkikker (middelste groene kikker) zijn. Het waarnemingenoverzicht geeft in aanvulling hierop waarnemingen in het uurhok van bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Deze soorten kunnen zich voortplanten in de vijver en in het plangebied overwinteren in greppels of holten of onder hout, boomwortels of stenen.

AANVULLEND ONDERZOEK Tijdens het veldbezoek is met schepnetten in de visvijver, de overloopsloot en bij de overlooppunt in de Dwingelerstroom geïnventariseerd op amfibieën (zie paragraaf 6.1). Het inventariseren werd in de visvijver door de brede rietkragen bemoeilijkt. Aangezien er geen amfibieën in de visvijver zijn gevangen, is onduidelijk of de vangstmethode de resultaten hebben bepaald of dat er van nature weinig amfibieën aanwezig zijn. Naar verwachting is dit laatste het geval gezien de vrij hoge dichtheid aan vis die de amfibieënlarven grotendeels zullen verorberen. Hierdoor is onder andere het voorkomen van bastaardkikker in de visvijver erg onwaarschijnlijk. In de Dwingelerstroom, bij het overlooppunt, zijn twee larven van vermoedelijk bastaardkikker gevangen.

Bruine kikker

Gewone pad

Kleine watersalamander

In het plangebied komen enkele algemene tabel 1-soorten voor. Streng beschermde soorten worden gezien het biotoop niet verwacht. De geplande aanleg van plasdrasoevers zullen positieve effecten op amfibieën hebben (zie aanbevelingen).

EFFECTEN

4.2.6

Reptielen

Voor het onderzoek met betrekking tot reptielen is het Waarnemingenoverzicht 2007 van de Stichting RAVON geraadpleegd. Hierin is de verspreiding van reptielen in de periode van 1997 tot en met 2006 weergegeven op basis van uurhokken. De gegevens zijn globaal, maar recent en over het algemeen voor reptielen vrij volledig. De gegevens van het waarnemingenoverzicht geven in combinatie met het veldbezoek een voldoende beeld van deze soortengroep.

GEGEVENS

Het waarnemingenverslag meldt in het betreffende uurhok levendbarende hagedis (tabel 2-soort). Deze soort leeft bij voorkeur op enigszins vochtige heide of heide met vennen en in structuurrijke weg- en spoorbermen en ruigten (www.ravon.nl). Naar verwachting is deze soort, door afwezigheid van ruige (heide)vegetatie in het plangebied, in de nabijgelegen natuurgebieden Dwingelderveld, Leggelderveld of Boswachterij Smilde waargenomen. Mogelijk gebruikt een enkele ringslang (tabel 3-soort) de Dwingelerstroom om zich hier tussen te verplaatsen. Het plangebied biedt geen geschikt leefgebied voor ringslang, onder meer door de recreatiedruk en beperkte schuilmogelijkheden. In het plangebied zijn geen geschikte broedplaatsen (blad- of riethopen) aanwezig.

INVENTARISATIE

Binnen het plangebied zullen geen reptielen voorkomen. Aangezien de Dwingelerstroom geen fysieke veranderingen zal ondergaan, zullen er geen effecten op reptielen optreden.

EFFECTEN

4.2.7

Vissen

De gegevens zijn afkomstig van het Waarnemingenoverzicht 2007 van Stichting RAVON. Op deze kaarten is de verspreiding van vissen in de periode van 1997 tot en met 2006 weergegeven op basis van uurhokken. Ook zijn provinciale gegevens uit de periode van 1980 tot en met 2007 van het betreffende kilome-

GEGEVENS

terhok gebruikt. Ten slotte is gebruikgemaakt van het rapport van het visserijkundige onderzoek in de betreffende visvijver (Sportvisserij Nederland, 2006). Er is aanvullend onderzoek verricht, zodat een vrij compleet is ontstaan wat betreft vissen.

INVENTARISATIE

De provinciale gegevens noemt in het kilometerhok zeven algemene soorten (zie bijlage 6a). Stichting RAVON geeft in het kilometerhok twee soorten, waaronder de tabel 2-soort berrmpje (zie bijlage 6b). Het visserijkundige onderzoek heeft tien vissoorten in de visvijver aangetroffen, waaronder de rode lijstsoort vetje (zie bijlage 6c).

De beschermde soorten kleine modderkruiper (tabel 2) en grote modderkruiper (tabel 3) worden gezien de diepe zanderige bodem en beperkte sliblaag van de visvijver hier niet verwacht. Daarbij is vissen met elektrische schepnetten de aangewezen manier om aanwezigheid van deze soorten vast te stellen. Aangezien het visserijkundig onderzoek in 2006 deels op deze wijze uitgevoerd is, kan met voldoende zekerheid worden gesteld dat deze soort zich niet in de visvijver bevindt.

Uit het visserijkundig rapport (Sportvisserij Nederland, 2006) komen een aantal knelpunten in de ontwikkeling van de visstand naar voren. Deze zijn terug te voeren op de geringe voedselrijkdom van het water, gebrek aan ondiepe oeverzones met beschutting en aalscholverpredatie. In paragraaf 5.2 worden hiervoor aanbevelingen gedaan.

AANVULLEND ONDERZOEK

Aangezien er zal worden vergraven aan de vijver, is er aansluitend aan het veldonderzoek geïnventariseerd (zie 6.1). Hierbij is in het inlaatpunt in de Dwingelerstroom buiten het plangebied (in de Dwingelerstroom) jonge snoek en berrmpje (tabel 2-soort) gevangen. Verderop in de beek is tiendoornige stekelbaars gevangen. Het water is niet vrij optrekbaar voor vis vanuit de Dwingelerstroom/Oude Vaart.

Gevangen snoek en berrmpje

Tiendoornige stekelbaars

EFFECTEN

Aangezien het wateroppervlakte zal worden uitgebreid, zal dit een positief effect voor vissen hebben. Daarbij zullen de vissoorten met de aanleg van plasdrasoevers meer paaimogelijkheden en opgroeimogelijkheden voor jonge vis krijgen. In gevallen van bergingsnoodzaak zullen vissoorten van buiten het plangebied via het overtollige water uit de Dwingelerstroom incidenteel het

gebied in kunnen. Gezien de voorkomende soorten in het kilometerhok heeft dit geen nadelige gevolgen voor de visstand en -diversiteit in de visvijver. Vanuit het oogpunt van de zorgplicht dienen werkzaamheden aan de oevers buiten het voorjaar (voortplantingsseizoen) te gebeuren.

4.2.8

Dagvlinders

De gegevens zijn afkomstig van de Vlinderwerkgroep Drenthe. De waarnemingen zijn op basis van kilometerhokken en betreffen alle waargenomen soorten in de periode van 1990 tot 2001 met aanvullingen uit 2002 tot en met 2008. Daarnaast is het Waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, libellen en sprinkhanen' geraadpleegd. Dit rapport heeft de verspreiding van dagvlinders in de periode van 1990 tot 2006 weergegeven op basis van uurhokken. Deze gegevens zijn globaal, maar recent en lijken volledig. De bekende gegevens geven in combinatie met de terreingesteldheid, zoals deze is vastgesteld tijdens het veldbezoek, een voldoende beeld voor deze soortengroep.

GEGEVENS

De provinciale gegevens geven in het betreffende kilometerhok waarnemingen van 16 soorten, waaronder één rode lijstsoort (zie bijlage 7a). In het uurhok zijn volgens het waarnemingenverslag 27 soorten aangetroffen, waaronder vier rode lijstsoorten, waarvan één tabel 3-soort (zie bijlage 7b).

INVENTARISATIE

Zowel de provincie als het waarnemingenverslag geeft bruine vuurvlieder als rode lijstsoort. De waardplanten van bruine vuurvlieder zijn zuringssoorten, welke in groten getale in het plangebied aanwezig zijn. Daarnaast worden in het Waarnemingenverslag in het uurhok heivlieder, kommavlieder en heideblauwtje (tevens tabel 3-soort) als waargenomen rode lijstsoorten genoemd. Deze soorten komen op (droge) graslanden en heidevegetaties voor. De waardplanten van het heideblauwtje zijn met name dop- en struikheide. Door afwezigheid hiervan binnen het plangebied zal deze zich hier niet voortplanten. Op de nectarhoudende planten kunnen algemene soorten als kleine vos, koolwitje en dagpauwoog voorkomen. Tijdens het veldbezoek zijn geen vlindersoorten waargenomen.

Kleine vos

Klein koolwitje

Dagpauwoog

In het plangebied zullen algemene vlindersoorten voorkomen. Het oppervlakte aan grasland in het plangebied zal door de geplande ontwikkelingen verminderen, maar er zal voldoende soortgelijk biotoop met voortplantingsmogelijkheden voor vlinders resterend. Daarnaast zal het uitdunnen van de opgaande

EFFECTEN

bepanting leiden tot meer mantel- en zoomvegetaties die vlinders benutten. Negatieve effecten op beschermde soorten of soorten van de Rode lijst worden niet verwacht.

4.2.9

Libellen

GEGEVENS Het Natuurloket geeft aan dat het voorkomen van libellen in de periode van 1993 tot en met 2007 redelijk is onderzocht.

De gebruikte gegevens zijn afkomstig uit het Waarnemingenverslag 2007. Dit rapport heeft de verspreiding van libellen in de periode van 1990 tot 2006 weergegeven op basis van uurhokken. De gegevens geven in combinatie met de terreingesteldheid, zoals deze is vastgesteld tijdens het veldbezoek, een voldoende beeld voor deze soortengroep.

INVENTARISATIE Het waarnemingenverslag geeft tien libellensoorten in het uurhok (zie bijlage 8). Dit betreffen alle algemene soorten zonder specifieke beschermingsstatus. Deze kunnen zich in de visvijver voortplanten en boven het land foerageren.

Tijdens het veldbezoek zijn watersnuffel en platbuik waargenomen boven het schrale grasland aan de noordzijde van het plangebied.

Watersnuffel

Platbuik

EFFECTEN Als gevolg van de geplande ontwikkelingen worden geen negatieve effecten op libellen verwacht.

4.2.10

Overige ongewervelde soorten

De beschermde kevers en mieren zijn niet in het plangebied te verwachten. De beschermde miersoorten komen voor in zandige bosgebieden. De oudere geschikte eikenbomen voor vliegend hert zijn afwezig. Gestreepte waterroofkever is een soort van vooral groot water in laagveen en poelen. Brede geelrandwaterroofkever is een soort van grote, permanent stilstaande wateren. Voorkomen van deze soorten in het plangebied is niet waarschijnlijk door de hoge visdichtheid en beperkte water- en oeverplanten. Juchtleerkever en

heldenbok worden binnen Nederland als uitgestorven beschouwd. Ditzelfde geldt waarschijnlijk voor rivierkreeft en Bataafse stroommossel. De wijngaardslak is gebonden aan het voorkomen van mergel. Door de ontwikkelingen binnen het plangebied zullen geen effecten op beschermde overige ongewervelde soorten optreden.

5.1

Gebiedsbescherming

In de nabije omgeving van het plangebied liggen een aantal gebieden die zijn beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze liggen op ruime afstand gescheiden van het plangebied door agrarisch gebied en infrastructuur. Gezien de aard en omvang van de ingrepen zijn geen negatieve effecten te verwachten op deze beschermde gebieden. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig.

De geplande ontwikkelingen zullen de natuurdoelen en -waarden van gebieden binnen de Ecologische Hoofdstructuur niet aantasten, waardoor de activiteit op het punt van de gebiedsbescherming naar verwachting niet in strijd is met het POP.

De aanduiding van het plangebied en omliggend gebied als 'gebied van belang voor weidevogels en watervogels (ganzen, zwanen en steltlopers)' is een beleidsdoel in het kader van het Natuurbeheerplan en heeft geen planologische consequenties.

Op deze punten is het aan het bevoegd gezag van de provincie Drenthe, om deze visie te bevestigen.

5.2

Soortenbescherming

Ten aanzien van de soortenbescherming zijn vijf aspecten (van belang in de verdere procedure) in acht genomen:

- nadere inventarisatie;
- niet bedreigde waarden;
- bescherming vogels;
- vrijgestelde soorten;
- ontheffingen.

Nader onderzoek is reeds uitgevoerd naar vissen, amfibieën en vleermuizen. Zo is van alle soortgroepen voldoende beeld verkregen op basis van het veldbezoek en de overige gegevens. De resultaten hiervan zijn in het rapport verwerkt (zie ook paragraaf 6.1).

NADERE INVENTARISATIE

Van de volgende soortengroepen worden geen verbodsbepalingen overtreden in het plangebied:

- vleermuizen;
- reptielen;

NIET BEDREIGDE WAARDEN

- vissen
- dagvlinders;
- libellen;
- overige ongewervelde soorten.

BESCHERMING VOGELS

Delen van het plangebied, samen met de directe omgeving, zijn aangemerkt als gebieden die van belang zijn voor weidevogels en watervogels (ganzen, zwanen en steltlopers). In de huidige situatie is het plangebied hiervoor niet geschikt.

Alle vogelsoorten (uitgezonderd exoten) zijn beschermd. Er zijn in of in de omgeving van het plangebied geen permanent bewoonde nesten of belangrijke rust- of foerageergebieden van vogels aanwezig. Mogelijk broeden er enkele vrij algemeen voorkomende soorten en enkele rode lijstsoorten in en rond de visvijver. Daarom kan men er in dit plangebied van uitgaan dat geen verbodsbepalingen worden overtreden als buiten het broedseizoen wordt gewerkt of de werkzaamheden voor het broedseizoen worden begonnen en continu voortduren. Als de werkzaamheden voor het broedseizoen worden gestart en continu voortduren, zullen broedvogels een rustigere broedplaats (op enige afstand) zoeken en niet door de werkzaamheden worden gestoord. Indien wordt gekozen voor de tweede optie, moeten de beoogde delen van het opgaand groen zijn verwijderd en/of uitgedund en de werkzaamheden aan de oevers ruim voor aanvang van het broedseizoen zijn uitgevoerd. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli duurt. In het plangebied is voor geen enkele soort de goede staat van instandhouding in het geding.

VRIJGESTELDE SOORTEN

In het plangebied komen enkele beschermde soorten voor in de groepen vaatplanten, amfibieën en zoogdieren die worden verstoord door de werkzaamheden. Deze staan in tabel C. Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling voor artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor verstoring van deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol, bosmuis en veldmuis. Ook gelden ze niet voor huisspitsmuis als deze zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

Tabel C. Soorten in het plangebied waarvoor een vrijstelling geldt

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Gewone dotterbloem	<i>Caltha palustris ssp. palustris</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Gewone pad*	<i>Bufo bufo</i>
Bastaardkikker*	<i>Rana klepton esculenta</i>
Bruine kikker*	<i>Rana temporaria</i>
Kleine watersalamander*	<i>Triturus vulgaris</i>

* Vanuit het oogpunt van de zorgplicht dienen werkzaamheden aan de oevers buiten het voorjaar (voortplantingsseizoen amfibieën) te gebeuren.

De ontwikkelingen zullen geen negatief effect hebben op de voorkomende soorten en hun gebiedsfuncties. Derhalve hoeft geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

ONTHEFFINGEN

Indien het bevoegd gezag instemt met de conclusie ten aanzien van de gebiedsbescherming is het voorgaande positieve advies in het kader van de Flora- en faunawet, voldoende in het kader van artikel 3.1.6. van het Bro voor de gemeenteraad om het benodigde bestemmingsplan te kunnen vaststellen.

CONCLUSIE

Waterbeheer

Met betrekking tot de waterbergingsopgave is het van belang om ervoor te zorgen dat het relatief schone water uit de bovenloop van de Dwingelerstroom in het waterbergingsgebied wordt ingelaten. Hierbij zal het voedselrijke water uit de parallel lopende afwateringssloot moeten worden overbrugd. Wanneer dit plan geen doorgang zal vinden, is het aanbevolen een kwalitatief hydrologisch onderzoek naar de verschillende watertypen (visvijver, Dwingelerstroom en agrarische nevenstroom) uit te voeren.

AANBEVELINGEN

Inlaatpunt in Dwingelerstroom Water visvijver

Uit de parameters nitraat en fosfaat valt af te leiden dat de voedselrijkdom erg laag is (Sportvisserij Nederland, 2006). De productiviteit van de visvijver is van nature laag door de zandbodem. De mogelijkheden voor directe beïnvloeding (bemesting) zijn beperkt. Door inrichtingsmaatregelen kan de productiviteit ook worden verbeterd. Hierbij valt te denken aan:

- het verondiepen van de visvijver of delen daarvan;
- het verondiepen van oeverzone (plasdrasoevers);
- het aanbrengen van beschutting in de vorm van takken en bomen.

Herinrichting van de oevers gecombineerd met herstel van beekdallandschap kunnen zorgen voor een toename van de hoeveelheid ondiepe gedeelten en een toename van de hoeveelheid waterplanten (zowel oever- als onderwatervegetatie). Dit zal naast de verhoging van de natuurwaarden ook de visstand ten goede komen. Voor gedetailleerde inrichtingsvoorstellen wordt verwezen naar het visserijkundige rapport (Sportvisserij Nederland, 2006)

Vleermuizen

Bij de bouw van de woning kan worden gedacht aan 'vleermuisvriendelijke' bouw, bijvoorbeeld met een toegankelijke (dubbele) spouw of ruimte onder het dak. Door het plaatsen van nestkasten, vleermuisdakpannen en -stenen kunnen extra zomerverblijfplaatsen worden gecreëerd.

Algemeen

Bij het vergraven van het terrein moet zo gewerkt worden dat dieren kunnen vluchten naar andere gebieden. Door bij de beplanting gebruik te maken van inlandse bloem-, bes-, vrucht- en nootdragende soorten, wordt het gebied aantrekkelijker voor diverse soorten.

Bronnen

6

6.1

Veldbezoek

Het gebied is op 17 juli 2009 door mevrouw ing. M. Oudshoorn en de heer drs. R.G. Meijer bezocht om een indruk te krijgen van het terrein en het voorkomen van planten- en diersoorten. Er zijn hierbij plantensoorten genoteerd, maar verder geen volledige vegetatieopnamen gemaakt. Het was een warme bewolkte dag met een maximumtemperatuur van 23°C en een matige zuid-zuidoostelijke wind.

VERKENNEND VELD BEZOEK

Daarnaast hebben twee personen aansluitend aan het veldbezoek met behulp van een fijnmazig schepnet geïnventariseerd in de visvijver, de overloopsloot en in de Dwingelerstroom bij het overlooppunt. Hierbij is alleen langs de bereikbare oevers geschept. Een groot deel van de oever van de visvijver heeft namelijk een brede rietkraag, waardoor het inventariseren werd bemoeilijkt. In het diepere water zelf is niet geschept. De resultaten hiervan zijn in dit rapport verwerkt.

AANVULLEND ONDERZOEK
VISSEN/AMFIBIEËN

Het onderzoek is uitgevoerd volgens het vleermuisprotocol⁴ dat is ontwikkeld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdiervereniging (VZZ) in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het toepassen van het protocol geeft grote mate van zekerheid dat de DLG geen aanvullend inventarisatieonderzoek verlangt bij een ontheffingsaanvraag en dat een onderzoek stand houdt in een eventuele juridische procedure.

AANVULLEND VLEERMUIS-
ONDERZOEK

Door middel van twee veldbezoeken in de maanden augustus en oktober is onderzocht welke soorten in het plangebied voorkomen en hoe deze gebruiken van het plangebied (met name jachtgebied en/of vliegroute). De bezoeken zijn uitgevoerd onder voor vleermuizen geschikte omstandigheden (zie tabel 1).

Tabel 1. Omstandigheden veldbezoeken

Datum	Zonsondergang	Start	Einde	Temperatuur	Wind	Bijzonderheden
13 augustus 2009	21.08 uur	20.45 uur	23.30 uur	18°C -> 15°C	Zwak	Half bewolkt
28 oktober 2009	17.11 uur	17.00 uur	19.15 uur	12 °C -> 9°C	Zwak	Licht bewolkt

⁴ GaN, NGB en Zoogdiervereniging, 2009 Vleermuisprotocol versie 2 april 2009, Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus en Zoogdiervereniging, www.gegevensautoriteitnatuur.nl, Utrecht.

Het eerste bezoek (13 augustus 2009) is uitgevoerd door mevrouw drs. A.A. Meijer-Schwab en de heer ing. E.J. Slot. Het tweede bezoek (28 oktober 2009) is uitgevoerd door mevrouw ing. M. Oudshoorn en de heer ing. E.J. Slot. Bij de inventarisaties is gebruikgemaakt van een batdetector (Pettersson ultrasound detector D240x). Met behulp van een geluidsrecorder (Edirol R-09HR) zijn opnamen (WAV-bestanden) van vleermuisgeluiden gemaakt. Deze opnamen zijn later geanalyseerd met behulp van de softwareprogramma's Bat Sound Pro 3.31b en WaveSurver 1.8.5.

6.2

Media

- www.bodemdata.nl, ruimtelijke verspreiding van bodems en eigenschappen;
- www.natuurloket.nl, overzicht recente en beschikbare gegevens van planten en dieren;
- www.ravon.nl, informatie over (verspreiding) van herpetofauna;
- www.waarneming.nl, verspreidingskaarten flora en fauna verzameld door vrijwilligers;
- www.watwaswaar.nl, historische informatie Nederland.

6.3

Gegevens

Provincie Drenthe (2004): Milieukartering Drenthe, Productgroep Landelijk gebied: gegevens van:

- planten: Werkgroep Florakartering Drenthe (WFD);
- vlinders: Vlinderwerkgroep Drenthe;
- amfibieën en reptielen: Werkgroep Amfibieën en Reptielen Drenthe (WARD);
- Provincie Drenthe, Kaart 'Meetnet grondwaterkwaliteit, homogene gebieden', 1991.

6.4

Literatuur

- Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 10 West Emmen, Wageningen 1978.
- Grote Historische Atlas Drenthe, Uitgeverij Nieuwland, Tilburg 2006.
- Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000. 2 Noord-Nederland 1851-1855, Groningen 1990.
- Versfelt, H.J., M. Schroor, De Franse kaarten van Drenthe en de noordelijke kust 1811 -1813, uitgever Heveskes Uitgevers, Groningen 2001.

- Meijden, R. van der, Heukels' Flora van Nederland, Wolters-Noordhoff bv, Groningen/Houten 2005.
- Westhoff, dr. V., drs. A.J. den Held, Plantengemeenschappen in Nederland, boek Thieme & cie, Zutphen 1975.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, Zoogdieren van West-Europa, Stichting Uitgeverij KNNV en Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht 1994.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 1992.
- Dijkstra, V., Belangrijkste zoogdiergebieden in Nederland; mededeling 37 van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ), Utrecht 1997.
- Limpens, H., K. Mostert en W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleurmuizen: Onderzoek naar verspreiding en ecologie, KNNV Uitgeverij, Utrecht 1997.
- Kapteyn, K., Vleermuizen in het landschap: Over hun ecologie, gedrag en verspreiding, Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs en Provincie Noord-Holland, Haarlem 1995.
- Hustings, F., J.-W. Vergeer, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels, Nederlandse fauna deel 5, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2002.
- Brink, H. van den, A. van Dijk, B. van Os, P. Venema, Provincie Drenthe, Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Broedvogels van Drenthe, Van Gorcum & Comp, Assen 1996.
- Stichting RAVON, Waarnemingenoverzicht 2006, RAVON 27, jaargang 9 (3): blz. 48-64.
- Provincie Drenthe, Amfibieën en Reptielen in Drenthe, Dienst ruimte en groen in samenwerking met de werkgroep Amfibieën en Reptielen Drenthe, Assen 1993.
- Nie, dr. H. de, Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen, Media Publishing en Stichting Atlas Verspreiding, Doetinchem 1996.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming, Nederlandse fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2006.
- Dijkstra, A.C.J., J. de Vries en B.J. Hoentjen, Dagvlinders in Drenthe: Voorkomen en verspreiding 1990-2001, Uitgeverij Publique /Vlinderwerkgroep Drenthe, Emmen 2003.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, De Nederlandse libellen (Odonata) - Nederlandse fauna deel 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2002.
- Abbingh, G. en R. Manger, Libellen in Drenthe: Verspreidingsatlas 1995-2003; Libellenwerkgroep Drenthe, Assen 2004.

- Waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, libellen en sprinkhanen', EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber. A.J. van Loon, A.A. Maelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata) - Nederlandse fauna deel 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2004.
- Brouwer, T.,B. Crombaghs, A. Dijkstra, Vissenatlas Groningen Drenthe, Uitgeverij Profiel Bedum, 2008.
- Sportvisserij Nederland, Rapport Visserijkundig Onderzoek Visvijver Holtien te Dwingeloo, in opdracht van Hengelsportvereniging Dwingeloo e.o. Bilthoven 2006.
- Gemeente Westerveld, Adviesnota 'Het Holtien als waterrijk landgoed', 8 januari 2009.

B i j l a g e n

1. Vaatplanten
2. Vleermuizen
3. Overige zoogdieren
4. Broedvogels
5. Amfibieën en reptielen
6. Vissen
7. Vlinders
8. Libellen
9. Codes Rode lijst
10. Uitleg beschermingsregime

Bijlage 1. Vaatplanten (Flora- en faunawet en Rode lijst) in het kilometerhok 223-540 in en rond het plangebied (provincie Drenthe)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Bleekgele hennepnetel	x	KW	
Brede waterpest	x	GE	
Gewone dotterbloem	x		Tabel 1
Moerasbasterdwederik	x	GE	
Noordse zegge	x	KW	

Bijlage 2. Vleermuizen in het uurhok 17-23 in en rond het plangebied (landelijke atlas)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Gewone dwergvleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Laatvlieger	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Meervleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Ruige dwergvleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Watervleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)

Bijlage 3. Overige zoogdieren in het uurhok 17-23 in en rond het plangebied (landelijke atlas)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Aardmuis	#		Tabel 1
Bosmuis	#		Tabel 1
Bruine rat	x		
Bunzing	x		Tabel 1
Dwergmuis	#		Tabel 1
Egel	x		Tabel 1
Haas	x		Tabel 1
Hermelijn	x		Tabel 1
Huismuis	x		
Mol	x		Tabel 1
Muskusrat	x		
Ree	x		Tabel 1
Veldmuis	#		Tabel 1
Vos	x		Tabel 1
Wezel	x		Tabel 1

x = vangst of vondst

= braakbalvondst

Bijlage 4. Broedvogels in het uurhok 17-23 in en rond het plangebied (landelijke atlas)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Appelvink	w		Vogels
Boerenwaluw	w/z	GE	Vogels
Bonte Vliegenvanger	z		Vogels
Boomkruiper	w/z		Vogels

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Boompieper	w/z		Vogels
Bosrietzanger	w/z		Vogels
Braamsluiper	w/z		Vogels
Buizerd	z		Vogels
Ekster	w/z		Vogels
Fazant	w/z		Vogels
Fitis	w/z		Vogels
Fuut	z		Vogels
Gaai	w/z		Vogels
Geelgors	z		Vogels
Gekraagde Roodstaart	w		Vogels
Gele Kwikstaart	w/z	GE	Vogels
Gierzwaluw	z		Vogels
Goudhaantje	w/z		Vogels
Grasmus	w/z		Vogels
Graspieper	w/z	GE	Vogels
Grauwe Gors	w/z	EB	Vogels
Grauwe Vliegenvanger	w/z	GE	Vogels
Groenling	w/z		Vogels
Grote Bonte Specht	w/z		Vogels
Grote Canadese gans	w		Vogels
Grote Lijster	w/z		Vogels
Grutto	z	GE	Vogels
Havik	w		Vogels
Heggenmus	w/z		Vogels
Holenduif	w/z		Vogels
Houtduif	w/z		Vogels
Houtsnip	m		Vogels
Huisemus	w/z	GE	Vogels
Huiszwaluw	z	GE	Vogels
Kauw	w/z		Vogels
Kievit	w/z		Vogels
Kleine Karekiet	w/z		Vogels
Kneu	w/z	GE	Vogels
Koekoek	w/z	KW	Vogels
Koolmees	w/z		Vogels
Kramsvogel	m	GE	Vogels
Kuifeend	w		Vogels
Kuifmees	w/z		Vogels
Matkop	w/z	GE	Vogels
Meerkoet	w/z		Vogels
Merel	w/z		Vogels
Paapje	m	BE	Vogels
Patrijs	z	KW	Vogels
Pimpelmees	w/z		Vogels
Ransuil	w	KW	Vogels
Rietgors	w/z		Vogels
Ringmus	w/z	GE	Vogels
Roodborst	w/z		Vogels
Scholekster	w/z		Vogels

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Soepeend	w/z		
Soepgans	w/z		
Sperwer	m		Vogels
Spotvogel	m	GE	Vogels
Spreeuw	w/z		Vogels
Staartmees	w/z		Vogels
Tapuit	m	BE	Vogels
Tjiftjaf	w/z		Vogels
Torenvalk	w		Vogels
Tuinfluitier	w/z		Vogels
Tureluur	w	GE	Vogels
Turkse Tortel	w/z		Vogels
Veldleeuwerik	w/z	GE	Vogels
Vink	w/z		Vogels
Waterhoen	w/z		Vogels
Wielewaal	m	KW	Vogels
Wilde Eend	w/z		Vogels
Winterkoning	w/z		Vogels
Witte Kwikstaart	w/z		Vogels
Wulp	w		Vogels
Zanglijster	w/z		Vogels
Zomertortel	w	KW	Vogels
Zwarte Kraai	w/z		Vogels
Zwarte Mees	w/z		Vogels
Zwarte Roodstaart	w/z		Vogels
Zwartkop	w/z		Vogels

m = mogelijk

w = waarschijnlijk

z = zeker

Bijlage 5a. Amfibieën en reptielen in het kilometerhok 223-540 in en rond het plangebied (provincie Drenthe)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Groenekikkercomplex	x	(KW)	(Tabel 1/Tabel 3 (bijlage N))

Bijlage 5b. Amfibieën en reptielen in het uurhok 17-23 in en rond het plangebied (Waarnemingenoverzicht RAVON)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	1997-2005	2006		
Bruine kikker	x			Tabel 1
Gewone pad	x	x		Tabel 1
Groenekikkercomplex	x		(KW)	(Tabel 1/Tabel 3 (bijlage N))
Kleine watersalamander	x			Tabel 1
Levendbarende hagedis	x			Tabel 2

Bijlage 6a. Vissen in het kilometerhok 223-540 in en rond het plangebied (provincie Drenthe)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Baars	x		
Blankvoorn	x		
Brasem	x		
Koblei	x		
Paling	x		
Snoek	x		
Zeelt	x		

Bijlage 6b. Vissen in het kilometerhok 223-540 in en rond het plangebied (Waarnemingenoverzicht RAVON)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Bermpje	x		Tabel 2
Tiendornige stekelbaars	x		

Bijlage 6c. Vissen in visvijver Holtien (Sportvisserij Nederland, 2006)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Baars	x		
Blankvoorn	x		
Brasem	x		
Aal/ Paling	x		
Pos	x		
Riviergrondel	x		
Rietvoorn/ Ruisvoorn	x		
Snoek	x		
Vetje	x	KW	
Zeelt	x		

Bijlage 7a. Vlinders in het kilometerhok 223-540 in en rond het plangebied (provincie Drenthe)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Argusvlinder	x		
Bruin zandoogje	x		
Bruine vuurvlinder	x	KW	
Citroenvlinder	x		
Dagpauwoog	x		
Distelvlinder	x		
Hooibeestje	x		
Klein geaderd witje	x		
Klein koolwitje	x		
Kleine vos	x		
Kleine vuurvlinder	x		
Koevinkje	x		
Landkaartje	x		
Oranje zandoogje	x		

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Oranjetipje	x		
Zwartsprietdikkopje	x		

Bijlage 7b. Vlinders in het uurhok 38-22 in en rond het plangebied (waarnemingenverslag)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	1999-2001	2002-2006		
Argusvlinder	x	x		
Atalanta	x	x		
Bont zandoogje	x			
Bruin zandoogje	x	x		
Bruine vuurvlinder	x	x	KW	
Citroenvlinder	x	x		
Dagpauwoog	x	x		
Distelvlinder	x			
Eikenpage	x			
Geesprietdikkopje	x			
Gehakkelde aurelia	x			
Groot dikkopje	x	x		
Groot koolwitje	x	x		
Heideblauwtje	x		KW	Tabel 3 (bijlage 1)
Heivlinder	x		GE	
Hooibeestje	x	x		
Icarusblauwtje	x			
Klein geaderd witje	x	x		
Klein koolwitje	x	x		
Kleine vos	x	x		
Kleine vuurvlinder	x	x		
Koevinkje	x	x		
Kommavlinder	x		KW	
Landkaartje	x	x		
Oranje zandoogje	x	x		
Oranjetipje	x	x		
Zwartsprietdikkopje	x	x		

Bijlage 8. Libellen in het uurhok 17-23 in en rond het plangebied (waarnemingenverslag)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst Beschermingsregime
	1999-2001	2002-2006	
Blauwe breedscheenjuffer	x		
Gewone oeverlibel	x		
Grote keizerlibel		x	
Grote roodoogjuffer	x		
Lantaamtje	x		
Metaalganslibel	x		
Paardenbijter		x	
Platbuik	x		
Vuurjuffer	x		
Zwarte heidelibel	x		

Bijlage 9. Codes Rode lijst

BE	Bedreigd
EB	Ernstig Bedreigd
GE	Gevoelig
KW	Kwetsbaar
OG	Onvoldoende Gegevens
NB	Niet Beschouwd, standaardlijstsoort
TNB	Thans Niet Bedreigd
UW	Uitgestorven (wereldschaal)
UWW	In het Wild uitgestorven (wereldschaal)
VN	Verdwenen uit Nederland
VN*	Verdwenen uit Nederland voor 1900
VNW	In het wild verdwenen (Nederland)

Bijlage 10. Uitleg beschermingsregime

Soorten in tabel 1

Dit betreft de soorten die in de AMvB 2004 ex artikel 75 van de Flora- en faunawet worden omschreven als 'Algemene soorten'. Ze zijn in Nederland zo algemeen voorkomend dat wordt aangenomen dat ruimtelijke ontwikkelingen de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet negatief beïnvloeden. Voor deze 'Algemene soorten' geldt een vrijstelling voor de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld.

Soorten in tabel 2

Dit betreft de soorten die in de AMvB 2004 ex artikel 75 van de Flora- en faunawet worden omschreven als 'Overige soorten'. Voor deze 'Overige soorten' geldt, in het kader van de Flora- en faunawet, een vrijstelling mits wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. Deze gedragscode moet door de sector of de ondernemer zelf worden opgesteld en ingediend voor goedkeuring (zie

hierna). Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten ontheffing worden aangevraagd. Een ontheffing zal worden verleend als:

- er geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
- zorgvuldig wordt gehandeld.

Dit houdt in elk geval in dat de werkzaamheden geen wezenlijke invloed hebben op de soort. Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Verder moet voorafgaand aan de werkzaamheden in redelijkheid alles worden verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat dieren worden gedood of verwond en verblijfplaatsen worden beschadigd. Hierdoor ligt het voor de hand dat in ieder geval buiten het broedseizoen zal moeten worden gewerkt.

Soorten in tabel 3

Dit betreft de soorten die worden genoemd in bijlage 1 van de AMvB 2004 ex artikel 75 van de Flora- en faunawet of in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Ontheffing voor deze soorten wordt alleen verleend onder strikte voorwaarden. Voor verstoring van deze soorten kan slechts ontheffing worden verleend als aan de volgende drie voorwaarden wordt voldaan:

- als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- als er geen alternatief is voor de werkzaamheden;
- als sprake is van een specifiek in de wet of de AMvB genoemde omstandigheid, bijvoorbeeld de bedreiging van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, bestendig gebruik en uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Gedragscodes voor soortenbescherming

Een gedragscode wordt noodzakelijk om van bepaalde vrijstellingen te kunnen gebruikmaken. De code moet door een sector of ondernemer worden opgesteld en worden goedgekeurd door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een gedragscode maakt op systematische wijze duidelijk hoe aan de voorwaarden van de vrijstelling kan worden voldaan. Belangrijke elementen hierbij zijn de begrippen 'zorgvuldig handelen' en 'al het redelijke doen' om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. Daarbij moet:

- een inventarisatie worden verricht naar beschermde soorten in het plangebied (door een deskundige);
- een plan van aanpak worden opgesteld voor het voorkomen van verstoring van de beschermde soorten;
- tevens een plan van aanpak worden opgesteld om verblijfplaatsen die voor langere periode worden gebruikt, te beschermen;
- bijzondere aandacht worden besteed aan soorten van de Rode lijst, bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 van de Vogelrichtlijn;

en tot slot:

- mogen geen werkzaamheden worden uitgevoerd die in strijd zijn met de verbodsbepalingen in de voor soorten meest kwetsbare periode.

Vogels

Alle vogelsoorten (uitgezonderd exoten) zijn beschermd. Bij uitvoering van werkzaamheden in het kader van een ruimtelijke inrichting geldt vrijstelling van de verboden als wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode.

Als er geen gedragscode is, moet worden nagegaan of verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden. In dergelijk geval is het mogelijk ontheffing aan te vragen. Men kan ook buiten het broedseizoen werken of starten voor het broedseizoen en de werkzaamheden continu laten voortduren waardoor geen verbodsbepalingen worden overtreden. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli duurt.

Colofon

Opdrachtgever
Bureau B+O

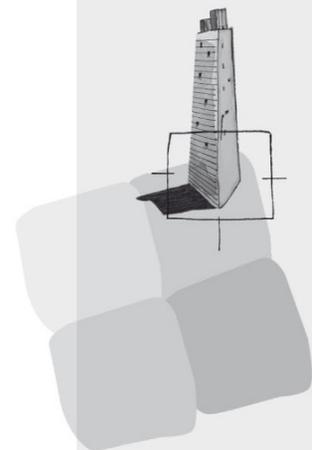
Contactpersoon
De heer P. Brink

Rapport
Mevrouw ing. M. Oudshoorn
BügelHajema Adviseurs

Fotografie
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
De heer ing. C.A. Folkerts
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
268.23.50.00.00

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E assen@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort